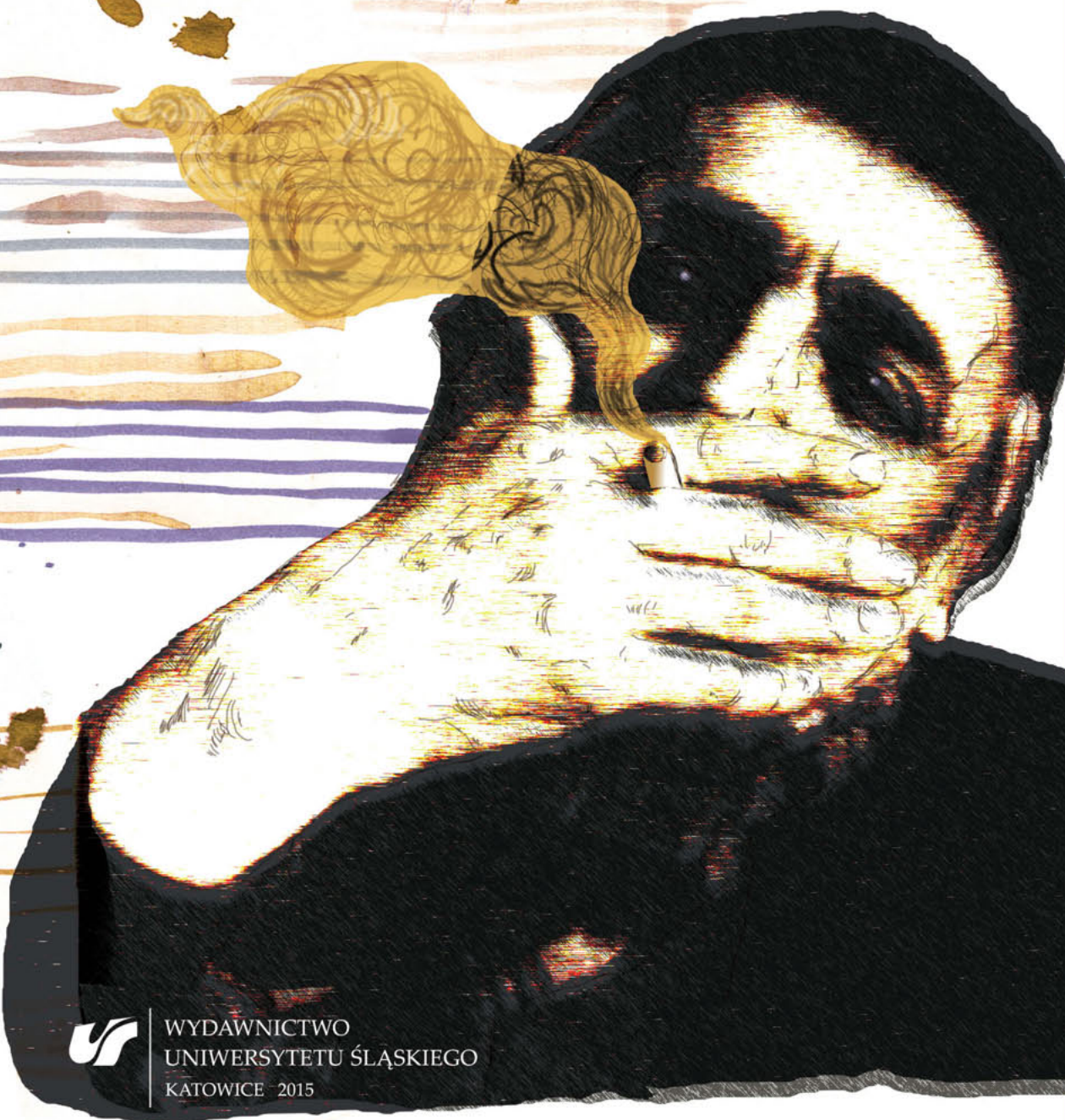

Anna Ruttar

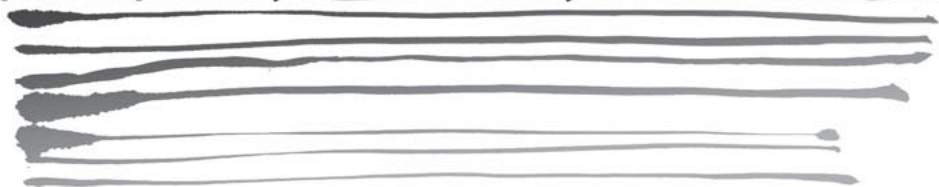
Poezja Josipa Severa w perspektywie muzyczności

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2015

Poezja Josipa Severa

w perspektywie muzyczności

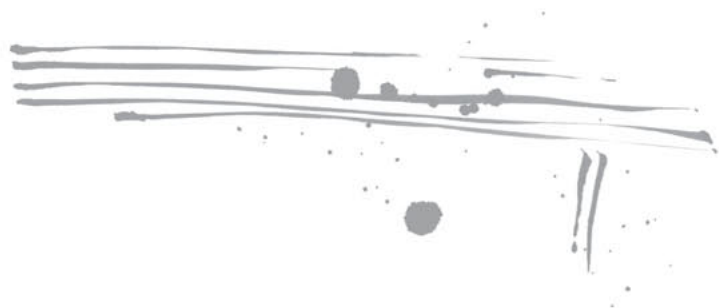
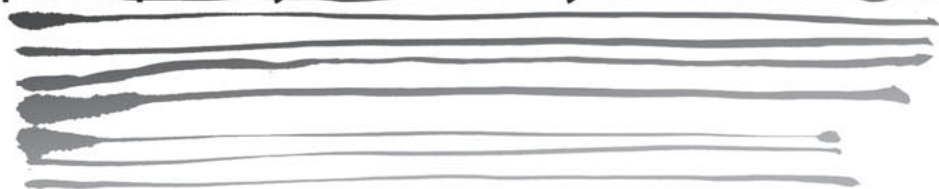

NR 3308

Anna Ruttar

Poezja Josipa Severa w perspektywie muzyczności

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2015

[Kup książkę](#)

Redaktor serii: Historia Literatur Słowiańskich
Bożena Tokarz

Recenzent
Zdzisław Darasz

Projektant okładki i stron działowych: Anna Krasnodębska-Okręglicka

Portret Josipa Severa na okładce na podstawie zdjęcia opublikowanego w tomie poezji
Svježa dama Damask trese (Zagreb 2004)
Zdjęcia na wklejce z archiwum Vlasty Sever Vaniš

Redaktor: Joanna Szewczyk

Redaktor techniczny: Małgorzata Pleśniar

Korektor: Marzena Marczyk

Łamanie: Alicja Załęcka

Copyright © 2015 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-8012-420-2

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-421-9

(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 10,25. Ark. wyd. 13,0. Papier
offset. kl. III, 90 g Cena 40 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział 1	
Współczesne rozumienie muzyczności	11
Rozdział 2	
Z dziejów myśli o muzyce	25
Rozdział 3	
Muzyka w chorwackiej poezji (wybrane przykłady)	35
Rozdział 4	
O twórczości poetyckiej Josipa Severa	45
4.1. Biografia poety	47
4.2. Wyróżniki poezji Severa	49
4.2.1. <i>Diktator, Anarhokor, Svježa dama Damask trese</i>	51
4.3. Czytanie na głos: aspekt wykonawczy — kultowość — partyturowość. Monologiczność — polilologiczność — nomadyczność — rozum transwersalny	53
4.3.1. Czytanie na głos: aspekt wykonawczy — kultowość — partyturowość	53
4.3.2. Monologiczność — polilologiczność — nomadyczność — rozum trans- wersalny	55
4.4. Sever, <i>Kruczonych</i> i <i>Wielki Tin</i>	58
4.4.1. Sever i <i>Kruczonych</i>	58
4.4.2. Sever i <i>Wielki Tin</i>	61
4.5. Brzmieniowy aspekt poezji Severa (muzyczność I)	64
Rozdział 5	
O muzyczności w poezji Josipa Severa	81
5.1. Muzyczny wokabularz Josipa Severa (muzyczność II)	83
5.2. Interpretacje muzyczności w wybranych wierszach Josipa Severa (muzyczność I, II i III)	106
5.2.1. Sever i chińska estetyka muzyczna: <i>klišeј kiše</i>	106
5.2.2. The Beatles	112
5.2.3. Krzysztof Penderecki	120
5.2.4. Rozstrojony fortepian	123
5.2.5. Słuchanie wielu rzeczy na raz	125
5.3. Berislava Šipuća muzyczna adaptacja <i>Anarhokora</i>	132
Zakończenie	141

6 Spis treści

Bibliografia	145
Bibliografia podmiotowa (w porządku chronologicznym)	145
Bibliografia przedmiotowa (w porządku alfabetycznym)	145
Wydania internetowe	154
 Indeks nazwisk	 155
 Summary	 163
 Résumé	 163
 Sažetak	 164

Wstęp

Chociaż Josip Sever (1938—1989) za życia wydał zaledwie dwa tomy poezji: *Diktator* (1969) i *Anarhokor* (1977), zyskał miano poety kultowego, poety mitycznego, legendy. Na dużą popularność i kapitalną recepcję jego postmodernistycznej poezji w Chorwacji wpłynęło zamiłowanie Severa do performance'u i publicznych wystąpień. Można zatem mówić o jego twórczości jako o dziele artysty (mówcy/deklamatora) otwartego na performance.

Poezję Severa wyróżnia bogactwo odniesień do różnych kultur i tradycji muzycznych, co czyni z niej swoistą encyklopedię muzyczności. Można w niej dostrzec m.in. nawiązania do postmodernistycznej sono-, fono- i audiosfery, do przełomu atonalnego, dysharmonii, dźwiękowości awangardowej, a także romantycznej i starożytnej (europejskiej i dalekowschodniej), do koncepcji „muzyki sfer” i chińskiej koncepcji muzyki jako elementu tak zwanej Wielkiej Jedni, do muzyki Fryderyka Chopina, Franciszka Liszta i Krzysztofa Pendereckiego, zespołów The Beatles i Bijelo Dugme, jak również rozpoznać instrumentarium: fortepian, bębny, harmonię, chińskie *kam*. Sygnałami muzyczności czy też tropami wiodącymi ku muzyczności naznaczone jest całe poetyckie opus Josipa Severa. Ich zidentyfikowanie i określenie, prowadzące w konsekwencji do opisanego poetyckiej muzyczności, stanowi zasadniczy cel przedstawianych badań. Interpretacja tekstów Josipa Severa winna tym samym uwydatnić zasięg i funkcję fenomenu muzyczności oraz pokazać wachlarz możliwości jego realizowania na płaszczyznach: fonicznej, tematycznej, konstrukcyjnej (wzorce interpretacyjne m.in.: Andrzej Hejmej, Bohdan Pociąg, Jerzy Skarbowski) oraz estetyczno-kulturowej.

Jak dotąd fenomen muzyczności w poezji Severa — warunkowany zainteresowaniami twórcy literą, dźwiękiem i muzyką, eksplikowanymi m.in. deklarowaną przez niego dewizą: „zvuk diktira smisao” (dźwięk dyktuje sens) — nie został w pełni zbadany i opisany. W wielu chorwackich pracach omawia się, co prawda, aspekt foniczny poezji Josipa Severa (należy tu wspomnieć m.in. interpretacje Dubravki Oraić Tolić, Krešimira Bagicia, Branimira Bošnjaka, Cvjetka Milanji), jest on jednak zaledwie jedną ze sfer muzyczności, o której można mówić w odniesieniu do jego twórczości. Ponieważ znamionuje ona zderzenie dwu paradygmatów: modernistycznego i postmodernistycznego (ten ostatni należy uznać za dominujący), zagadnienie muzyczności udaje się rozpatrywać w odniesieniu do obu perspektyw, zwłaszcza w zakresie:

— kultury awangardowej (przede wszystkim rosyjskiej awangardy) i jej zafascynowania dźwiękiem, językiem pozarozumowym, oraz charakterystycznej uto-

- pijnej postawy osłuchiwania mowy bytu (filozofię języka awangardy omawiają m.in. Milanja, Bošnjak, Barbara Czapik-Lityńska, Oraić Tolić);
- postmodernistycznej derealizacji założeń awangardowych (eksperymentu i dekonstrukcji; anarchii dźwięków) i cywilizacyjnego nomadyzmu (Oraić Tolić).

Obie perspektywy korelują (przynajmniej częściowo) z nie mniej ważnymi nawiązaniem do tradycji poetyckiej Augustina Tina Ujevicia (relacja ta zostanie omówiona w świetle muzycznych komponentów i fenomenu tak zwanego „svezvukovlja” poezji Ujevicia) i kultury Dalekiego Wschodu (ogląd skoncentrowany na chińskiej estetyce muzycznej).

Należy wyjaśnić, jak pojmowany jest w niniejszej książce fenomen muzyczności¹ i jakimi metodami sugeruje się go badać. W metodologii Hejmeja² muzyczność nie jest rozumiana jako termin immanentnie określający utwór muzyczny (jak na przykład literackość utworu literackiego). Termin może być więc przeniesiony na grunt innej sztuki. Hejmej dokonuje trójstopniowej systematyzacji wskazującej na trzy podstawowe możliwości istnienia wyróżników muzyczności w literaturze i ten też podział, wraz z proponowaną nomenklaturą, jest tu stosowany. Trójstopniowa klasyfikacja muzyczności dzieła literackiego jako muzyczności I, II i III nie jest tutaj podziałem hierarchicznym. W triadzie wyznaczonych obszarów problemowych, która nie pretenduje do miana rozstrzygnięć definitywnych, muzyczność I dotyczy sfery instrumentacji dźwiękowej i prozodii. Nie wynika z „immanentnego ukształtowania fonetycznego jakiegoś języka”³, lecz z takiego uporządkowania w sferze brzmieniowej konkretnego tekstu, które jest artystycznie indywidualne. Poziom muzyczności II wiąże się z muzykotematycznością. Może ona stanowić literacki przedmiot badania (w przypadku interpretacji wewnątrztekstowej), jak i „otwierać interdyscyplinarną przestrzeń refleksji”⁴ (w przypadku interpretacji zewnątrztekstowej). Zdecydowanie najmniej zbadana muzyczność III, przez Hejmeja nazywana także muzycznym tekstem literackim i stanowiąca główny obszar jego zainteresowań, jest wynikiem takich zabiegów werbalnych, które umożliwiają wprowadzenie konstrukcji utworu muzycznego w wymiar utworu literackiego⁵, rozpoznanie palimpsestowego mechanizmu przenikania konstrukcji.

Oprócz stanowiska Hejmeja ważne jest również rozumienie muzyczności jako kategorii estetycznej dotyczącej świata rzeczywistego (Skarbowski)⁶. Muzyczność jest wysoką wartością estetyczną „nadającą zarówno uniwersum akustycznemu świata, jak przede wszystkim muzyce jej najistotniejszą głębię”⁷. Nie istnieje konieczność rozgraniczania muzyczności emanującej z otaczającego nas świata i muzyczności na przykład utworów muzycznych. Muzyczność świata to muzyczność brzmiącej przestrzeni, fonosfery, w której żyjemy (Krystyna Danecka-Szopowa)⁸.

W niniejszej książce wyodrębniłam pięć rozdziałów, z czego rozdział czwarty i piąty podzielone zostały na podrozdziały. **Rozdział 1**, *Współczesne rozumienie*

muzyczności, omawia teorię muzyczności Hejmeja, stanowiącą punkt wyjścia dla dalszych rozważań. Uwzględnia ponadto wybrane stanowiska z polskiej dyskusji prowadzonej na temat muzyczności, zwłaszcza te, które były inspiracją dla przeprowadzanych interpretacji. Przedstawiona w **rozdziale 2** (*Z dziejów myśli o muzyce*) estetyczno-filozoficzna refleksja nad dziejami muzyki stanowi punkt wyjścia do przemyśleń na temat przenikania kultur, tradycji czy estetyk muzycznych w dziele poetyckim Josipa Severa. Natomiast **rozdział 3**, *Muzyka w chorwackiej poezji (wybrane przykłady)*, traktuje o niektórych przykładach istnienia muzyki w chorwackiej poezji, a także o partyturowości znamiennej dla chorwackiej poezji intermedialnej (w który to nurt Sever zdaje się, przynajmniej częściowo, wpisywać). **Rozdział 4**, *O twórczości poetyckiej Josipa Severa*, prezentuje sylwetkę chorwackiego twórcy. Uwzględnia aspekt biograficzny oraz przedstawia najistotniejsze wyróżniki jego poezji. Koncentruje się na takich problemach pisarstwa Severa, jak: dialog z tradycjami poetyckimi rosyjskiej awangardy i Ujevicia, element performatywny jako integralny czynnik twórczości Severa, zjawisko kultowości jego poezji czy partyturowość. Wyjaśnia także istnienie poetyckiej świadomości monologicznej i jej przekształcanie w świadomość polilogiczną, nomadyczną i transwersalną. Ponadto zostają omówione sposoby brzmieniowej organizacji tekstów (muzyczność I) z uwzględnieniem tych spostrzeżeń badaczy chorwackich, które dotyczą fascynacji poety dźwiękiem i muzyką. Przeprowadzona w **rozdziale 5**, *O muzyczności w poezji Josipa Severa*, katalogizacja muzycznych tropów ma na celu podkreślenie imponującego, encyklopedycznego charakteru zjawiska muzyczności poezji Severa i wskazanie pewnych wyjściowych ukierunkowań w refleksji nad tym fenomenem (podrozdział *Muzyczny wokabularz Josipa Severa*). Podjęte w podrozdziale *Interpretacje muzyczności w wybranych wierszach Josipa Severa* próby interpretacyjne tekstów poety opisują ich wielowymiarową muzyczność, inspirowaną: chińską starożytną estetyką muzyczną, przełomem atonalnym, dysonansowością, muzyką Pendereckiego, Chopina i Liszta, muzyką popularną. Nieobszerny (ze względu na niewielką ilość materiałów na temat stosunkowo niedawno powstałej kompozycji) podrozdział, traktujący o muzycznej adaptacji *Anarhokora* Josipa Severa, pod tytułem *Berislava Šipuša muzyczna adaptacja „Anarhokora”*, pokazuje, że fascynacja poety muzyką została dopełniona przez muzyka zafascynowanego jego poezją. Wklejka zawiera fotografie Josipa Severa i kopie jego osobistych zapisków, udostępnione przez siostrę poety, Vlastę Sever Vaniš.

By zrealizować założone cele, odwoływano się do istniejącej wiedzy kulturowej, historycznoliterackiej, filozoficznej i estetycznej oraz teoretycznej (poetyka literacka i poetyka muzykologiczna).

Składam serdeczne podziękowania mojej Pani Promotor, Profesor Barbarze Czapiak-Lityńskiej, za cenne uwagi i życzliwość podczas pracy nad dysertacją „*Poezja Josipa Severa w perspektywie muzyczności*”.

Dziękuję Profesorowi Zdzisławowi Daraszowi i Profesorowi Lechowi Miodyńskiemu za wnikliwe i inspirujące recenzje mojej rozprawy doktorskiej, które pomogły mi w zredagowaniu tekstu.

Dziękuję Właście Sever Vaniš, siostrze Josipa Severa, za poświęcony czas, pasjonujące rozmowy, możliwość wizyty w domu rodzinnym Severów oraz udostępnienie zdjęć i materiałów, które wzbogaciły tę książkę.

Dziękuję Krešimirowi Bagiciowi: jego wykłady na Uniwersytecie Zagrzebskim sprawiły, że postać i twórczość Josipa Severa zaintrygowały mnie.

Anna Ruttar

¹ Zagadnieniem muzyczności i pokrewnymi jej zjawiskami zajmowali się, m.in.: Czesław Zgorzelski, Bohdan Pocij, Alicja Matracka-Kościelny, Anna Nowak, Maria Podraza-Kwiatkowska, Julian Krzyżanowski, Zygmunt Jakubowski, Krystyna Jabłońska, Józef Opalski, Michał Głowiński, Tadeusz Makowiecki, Ewa Wiegandt, Jan Błoński, Stanisław Dąbrowski, Leszek Kolek, Jean Royère, Gérard Denizeau, François Sabatier, a wśród chorwackich badaczy na przykład Lovro Županović, Viktor Žmegač.

² Por. A. HEJMEJ: *Muzyczność dzieła literackiego*. Wrocław 2001.

³ Ibidem, s. 59.

⁴ Ibidem, s. 62.

⁵ „Nie ma bezpośredniego przejścia pomiędzy materiałem muzyki a materiałem literatury, rozwiązaniem staje się pojedyncza, indywidualna interpretacja literacka muzycznego schematu” (A. HEJMEJ: *Muzyczność dzieła...*, s. 66).

⁶ Por. J. SKARBOWSKI: *O zjawisku muzyczności*. W: IDEM: *Szkice w kluczu wiolinowym*. Rzeszów 1995, s. 72.

⁷ Ibidem, s. 73.

⁸ Por. K. DANECKA-SZOPOWA: *Od muzyki do etyki*. Kraków—Warszawa 2000.

Indeks nazwisk

A

Adorno Theodor 23
Ajgi Giennadij 47, 60
Anić Vladimir 136
Apollinaire Guillaume 93
Arp Hans 56
Artaud Antonin 70, 139

B

Baader Johannes 74
Babel Izaak 47
Bach Jan Sebastian 30, 140, 146, 152
Bachelard Gaston 145
Bačić Krešimir 7, 10, 39, 41, 44, 47, 49, 50, 51, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 74, 78, 79, 80, 108, 109, 111, 135, 136, 137, 139, 145
Balcerzan Edward 136
Ball Hugo 56, 74, 75
Balog Zvonimir 39
Baran Bogdan 134, 145, 147, 150
Barańczak Anna 44, 73, 137, 145
Barrow John D. 27, 31, 33, 127, 134, 136, 139
Barthes Roland 31, 49, 71, 145, 148
Bartmiński Jerzy 116
Batušić Nikola 78, 149
Baudelaire Charles 43, 93
Bauer Ludwig 48, 53, 56, 71, 73, 74, 118, 138, 146
Bauman Leona 67, 78, 79, 110, 136, 137, 145
Bauman Zygmunt 74, 145
Beda Venerabilis 33
Beethoven Ludwig van 30, 121
Begović Milan 38
Begović Sead 53, 54
Beker Miroslav 145
Benčić Živa 135, 145
Benčić Rimay Tea 50, 61, 74, 77, 152
Bergson Henri 75
Berković Zvonimir 78
Berlioz Hektor 43

Bernsztajn (Bernstein) Charles 55
Bersa Blagoje 37
Białoszewski Miron 55, 74, 113, 114, 137, 151
Bielik-Robson Agata 145
Bilosnić Tomislav Marijan 145
Biłas-Pleszak Ewa 145
Bloch (Blok) Aleksandr 75
Błoński Jan 10, 22, 23, 146
Boecjusz (Boetije) 28, 33
Bojanowska Małgorzata 23, 151
Borodin Aleksander 48
Borowski Mateusz 73, 147
Bošković Ivan 43, 146
Bošnjak Branimir (Branko) 7, 8, 50, 53, 54, 58, 61, 64, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 79, 117, 125, 127, 134, 137, 139, 146
Boulez Pierre 44
Brodzka Alina 20, 146
Brzozowski Stanisław 94
Buczek Marta 43, 144, 151
Bukavac Anka 78, 136, 146, 153
Bukofzer Manfred 137, 146
Buljan Ana 146
Bułhakow Michaił 23, 152
Burliuk Dawid 59
Burliuk Władimir 59
Burzyńska Anna 75, 146
Butor Michel 41
Bühler Karl 39

C

Cage John 122, 127, 139, 149
Carlyle Thomas 94
Certeau Michael de 146
Cesarić Dobriša 38
Charles Daniel 125
Chateau Dominique 139, 146
Chechlińska Zofia 21, 31, 137, 149, 151
Cheng François 136, 146
Chevalier Jean 146
Chlebnikow Wielimir 52, 56, 58, 59, 60, 70, 75, 76, 139, 146

Chłopicka Regina 138, 146
 Chomiński Michał 14, 20, 146
 Chopin Fryderyk 7, 9, 27, 104, 105, 128,
 129, 130, 139, 148
 Chylińska Teresa 140, 146
 Chyła-Szypułowa Irena 146
 Cieślakowska Teresa 20, 137, 150, 153
 Cihlar-Nehajev Milutin 38, 42, 147
 Condillac Étienne de 91
 Croce Benedetto 94, 135, 146
 Czajka Magdalena 137, 147
 Czajkowski Piotr 48, 121
 Czapik-Lityńska Barbara 8, 10, 43, 144, 146,
 151
 Czechowicz Józef 93, 94, 135, 151
 Czekanowska Anna 146

Č

Čecec Branko 39, 43, 54
 Čevapović Grga 38

D

Dahlhaus Carl 146
 Danecka-Szopowa Krystyna 8, 10, 13, 20, 146
 Darasz Zdzisław 10, 78
 Darwin Karol 91
 Dąbrowska Maria 95
 Dąbrowski Stanisław 10, 23, 146
 Debussy Claude 22, 141, 142
 De Curtis Anthony 137, 154
 Dehnel Piotr 71, 147
 Deleuze Gilles 57
 Denizeau Gérard 10
 Derk Denis 53
 Derrida Jacques 118
 DeWoskin Kris 78, 146
 Difurk Norber 78, 136, 146, 153
 Domańska Ewa 73, 146
 Domjanić Dragutin M. 38, 93, 134, 149
 Draghi Antonio 121
 Dragojević Danijel 39
 Držić Marin 38
 Dufrêne François 80
 Dufrenne Mikel 65, 78, 80, 146
 Dujčić Lidija 71, 73, 74, 138, 146
 Durand Gilbert 31
 Działoszyński Bartosz 147
 Dziębowska Elżbieta 137
 Džyngis-chan 88, 106, 135

E

Eco Umberto 147
 Eimert Herbert 122
 Einstein Albert 75, 147

F

Fabrio Nedjeljko 42, 147
 Featherstone Mike 74, 147, 153
 Fis Franciska 133
 Fisher-Lichte Erika 73, 147
 Flaker Aleksandar 74, 135, 147, 148, 150,
 152, 153
 Floryan Władysław 147
 Freud Sigmund 75
 Fribec Krešimir 38
 Friedrich Hugo 79
 Frye Northrop 23
 Fubini Enrico 134, 140, 147
 Fukač Jiří 147

G

Gadamer Hans-Georg 49, 71, 147
 Gaj Ljudevit 38
 Galović Fran 38
 Gałczyński Konstanty Ildefons 95
 Gazda Grzegorz 147
 Gheerbrant Alain 146
 Głowiński Michał 10, 17, 18, 21, 22, 147
 Gniadek Stanisław 135, 146
 Godlewski Grzegorz 134, 135, 147
 Godyń Mieczysław 31, 80, 93, 148
 Gołaszewska Maria 15, 20, 59, 76, 135, 147
 Gould Glenn 127, 139, 151
 Górski Konrad 18
 Grandier Urban 122
 Grgurić Diana 42, 147
 Guattari Felix 57
 Guczalski Krzysztof 147
 Gulik Robert H. van 32, 147
 Gundulić Dživo Fran 38
 Guro Elena 59
 Gwóźdź Andrzej 139, 146, 147

H

Hamann Johann Georg 91
 Hanslick Edward 147
 Haraschin Stanisław 140, 146
 Harnoncourt Nikolaus 67, 137, 147
 Hartman Charles O. 78
 Heaney Seamus 139, 140, 147

Hegel Georg Wilhelm Friedrich 92, 94, 134
 Heidegger Martin 75, 147
 Heidsieck Bernard 80
 Hejmej Andrzej 7, 8, 9, 10, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 41, 42, 44, 64, 73, 109, 113, 134, 146, 147, 148, 152
 Hektorović Petar 37, 38
 Heller Michał 148
 Helman Alicja 78, 148
 Herceg Ivan 133
 Herder Johann Gottfried 91
 Hindemith Paul 70, 80, 121
 Holmboe Vagn 121
 Hopfinger Maryla 20, 152
 Huizinga Johan 23, 148
 Hutnikiewicz Adam 76, 148
 Huxley Aldous 121

I

Igrić Ranko 54
 Irzykowski Karol 23, 94, 148
 Ivanišin Nikola 148
 Ivanjek Željko 52, 72, 144, 148
 Ivanov Vjačeslav V. 80, 139, 148
 Ivšić Radovan 39, 50
 Iwaszkiewicz Jarosław 18, 22, 23, 95, 129, 135, 139, 148, 151

J

Jabłońska Krystyna 10
 Jagatić Dubravko 140, 154
 Jahić Ervin 133, 148
 Jakubowski Zygmunt 10
 Jakuša Andrej 133
 Jamblich 28
 James Jamie 30, 31, 33, 80, 148
 Japola Józef 78, 150
 Jarak Rade 53
 Jaroński Zbigniew 23, 151
 Jarzębska Alicja 148
 Jasionowicz Stanisław 31, 71, 148
 Jastrun Mieczysław 94, 95, 135, 148
 Jefimija, mniszka 112, 126, 130, 131, 132, 140
 Jendričko Slavko 39, 54
 Jesienin Siergiej 74
 Jędraszewski Marek 148
 Jończyk Katarzyna 136, 148
 Jukić Sanja 43, 148

Jung Carl Gustav 100
 Jurica Neven 125, 148

K

Kafka Franz 76, 77, 154
 Kamińska Anna 146
 Kamov Janko Polić 38, 43, 86
 Kandinsky Wassily 80, 135, 148
 Kania Ireneusz 148
 Kapec Ivan 133
 Kasprowicz Jan 22
 Kassler Jamie Croy 148
 Kaštelan Jure 72
 Katušić Bernarda 148
 Kepler Johannes 80
 Kirin Miroslav 39, 53
 Knežević Slijepčević Branka 40
 Kočan Stijepo Mijović 70, 80, 148
 Kolarzowa Romana 139
 Kolarzowski Jerzy J. 148
 Kolek Leszek 10
 Kolertisch Otto 121
 Kolibaš Darko 39
 Komissarow Vilen Naumovich 109, 136, 137, 148
 Konfucjusz 32, 33
 Kopaliński Władysław 74, 148
 Kornhauser Julian 148
 Kos Koraljka 43
 Kovačević Marina 148, 149
 Kragić Bruno 78, 149
 Kravar Zoran 39, 149
 Kreiner Jerzy 149
 Križanić Juraj 37
 Krleža Miroslav 38, 43, 141, 142, 143, 144, 149, 151, 153
 Kruczonych Aleksiej 47, 52, 56, 58, 59, 60, 61, 63, 71, 72, 75, 76
 Krzyżanowski Julian 10
 Kubicki Roman 74, 153
 Kubin Alfred 61
 Kubińska Olga 137, 152
 Kubiński Wojciech 137, 152
 Kukuljević-Sakcinski Ivan 38
 Kutnik Jerzy 139, 149
 Kwiatkowski Krzysztof 138, 149

L

Laboš Višeslav 154
 Ladan Tomislav 149

Lam Andrzej 23
 Langer Susanne 149
 Lash Scott 74, 153
 Legeżyńska Anna 136
 Lennon John 114, 117, 118, 137, 154
 Leśmian Bolesław 70, 80, 93, 135, 149, 152
 Leśnik Igor 133
 Lisinski Vatroslav 37
 Lissa Zofia 149
 Liszt Franciszek 7, 9, 27, 104, 105, 126, 127,
 128, 129, 130, 140
 Locke Matthew 121
 Lü Pu-wei 32, 151

Ł

Łoch Eugenia 149
 Łotman Jurij 52, 79, 149

M

Maciejczak Marek 149
 Majakowski Władimir 47, 58, 59, 75, 87
 Maković Zvonko 39, 54
 Makowiecki Tadeusz 10, 18, 22, 149
 Makowski Stanisław 20, 151
 Maleš Branko 39, 48, 50, 53, 54, 71, 72, 77,
 121, 149
 Malewicz Kazimierz (Kazimir) 56, 75
 Mallarmé Stefan 93, 94, 135, 141, 142, 149
 Mandelsztam Osip 135
 Mandić Igor 51, 72, 149
 Markiewicz Henryk 20, 149, 153
 Markiewicz Maria 78, 146
 Markowski Michał Paweł 75, 146
 Maroević Tonko 72, 149
 Martin Frank 121
 Marulić Marko 38, 42, 43, 146
 Matjušin Michail 56
 Matoš Antun Gustav 38, 43, 93, 134, 149
 Matović Goran 48
 Matracka-Kościełny Alicja 10, 18, 21, 113,
 137, 149
 Maurin Krzysztof 33, 44, 74, 151
 Mazur Dražen 54
 McCartney Paul 114, 137
 McLuhan Marshall 139, 149
 Merleau-Ponty Maurice 149
 Merriam Alan Parkhurst 149
 Meyer Leonard B. 149
 Michalski Krzysztof 33, 44, 74, 147, 151
 Miciński Tadeusz 22

Mickiewicz Adam 21, 113, 137, 142
 Mićanović Miroslav 39, 43
 Mihalić Slavko 118, 119, 120, 138
 Mihanović Nedjeljko 77, 152
 Milanja Cvjetko 7, 8, 43, 50, 51, 64, 68, 70,
 71, 72, 77, 79, 80, 130, 140, 149
 Milišić Milan 39
 Miodyński Lech 10
 Misiak Tomasz 13, 14, 20, 154
 Mitosek Zofia 71, 150
 Moniuszko Stanisław 21, 137, 149
 Mor Ivan 39
 Mozart Wolfgang Amadeusz 30, 76, 78
 Mraović Simo 39, 73
 Mrkonjić Zvonimir 38, 39, 43, 50, 51, 53,
 72, 77, 80, 150

N

Nabokov Władimir 47
 Nadramija Damir 150
 Nastasijević Momčilo 100
 Nawarecki Aleksander 150
 Nazor Vladimir 38, 43
 Nemec Krešimir 53, 80, 150
 Neuhäuser Rudolf 76, 150
 Newton Izaak 30
 Nietzsche Fryderyk 43, 93, 94, 118, 134, 150
 Nordheim Arne 121
 Novak Boris A. 150
 Novak Vjenčeslav 37
 Nowak Anna 10, 21, 150
 Nycz Ryszard 147, 150

O

Oesterreicher-Mollwo Marianne 150
 Okudźawa Bułat 48
 Ong Walter Jackson 78, 150
 Opalski Józef 10, 17, 21, 113, 137, 138, 150
 Oraić Tolić Dubravka 7, 8, 47, 50, 51, 54,
 55, 57, 60, 64, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77,
 79, 80, 139, 140, 150
 Ostaszewska Iwona 139, 146
 Owen Stephen 73, 79, 150

P

Paljetak Luko 39
 Panas Władysław 72, 150
 Pasternak Borys 95
 Pavletić Vlatko 62, 77, 150
 Pavlović Bore 39, 44, 50, 61

Peiper Tadeusz 15, 17
Peirce Charles Sanders 76
Pei Ti Betty 106
Pejaković Hrvoje 150
Penderecki Krzysztof 7, 9, 27, 104, 105,
120, 121, 122, 123, 138, 144, 146, 150,
152
Perković Ante 133
Perkowska Halina 150
Petek Hrvoje 133
Petković Nikola (Nikica) 39, 54
Pettan Hubert 38
Picht Georg 33, 44, 74, 151
Pieniążek-Marković Krystyna 43, 108, 136,
148, 151
Pietrzak Włodzimierz 94
Piętak Stanisław 94
Pikala-Tokarz Bożena 136
Pinsent John 151
Pintarić Jadranka 133
Pitagoras 28, 70
Platon 30, 75, 76
Pociej Bohdan 7, 10, 15, 18, 19, 20, 23, 54,
151
Podgórska Hanna 23
Podraza-Kwiatkowska Maria 10, 93, 94, 95,
134, 135, 151
Poe Edgar Allan 94, 122
Pogačar Marko 133
Polit Krzysztof 151
Pompidou Georges 93, 134, 151
Poprawa Adam 74, 113, 114, 137, 151
Pranjić Krunoslav 151
Preradović Petar 38
Prosperov Novak Slobodan 50, 61, 64, 77,
80, 151
Proust Marcel 22
Prtenjača Ivica 133
Przerwa-Tetmajer Kazimierz 21, 22, 150
Przybyszewski Stanisław 94
Puchalska Mirosława 20, 146

Q

Quien Kruno 39, 50

R

Rachmaninow Sergiusz 48
Radaković Borivoj 54
Radaković Zorica 39
Rakić Milan 126, 130, 131, 140

Reiss Józef Władysław 151
Religa Małgorzata 136
Rem Goran 38, 39, 41, 43, 44, 50, 54, 61, 72,
73, 77, 108, 109, 136, 139, 151, 154
Ricoeur Paul 49
Rieger Stefan 139, 151
Rogić Nehajev Ivan 39
Rorauer Julije 38
Rousseau Jean-Jacques 91
Royère Jean 10, 151
Różalska Ewa 139
Różewicz Tadeusz 135, 151
Ruttar Anna 10, 43, 144, 151

S

Sabatier François 10
Sachs Curt 28, 31, 32, 33, 151
Salković Dženan 132
Saussure Ferdinand de 76
Sawicka Jadwiga 74, 75, 77, 80, 134, 151
Schaeffer Bogusław 138, 144, 152, 140
Schelling Friedrich Wilhelm Joseph von
94
Schiller Fryderyk 15
Schnebel Dieter 65, 78
Schopenhauer Arthur 94
Schönberg Arnold 30
Schwitters Kurt 56, 75
Seferović Nada 78, 146
Servoise René 134, 152
Sever Elizabeta 48
Sever Nikola 48
Sever Vaniš Vlasta 9, 10, 48, 54, 71
Sevilijski Isidor 33
Sibelius Jean 101
Simić Bodrozić Roman 133
Simonida 131, 132, 140
Siwak Wojciech 15, 20, 152
Skarbowski Jerzy 7, 8, 10, 13, 20, 48, 134,
152
Skolimowski Janusz 31, 134, 146
Skriabin Aleksander 103
Slamnig Ivan 39, 43, 44, 50, 151, 154
Sławek Tadeusz 72, 78, 153
Sławiński Janusz 20, 137, 147, 150, 153
Sochoń Jan 80, 152
Solar Milivoj 152
Solivetti Carla 76, 152
Sorel Sanjin 50, 64, 68, 72, 79, 118, 134,
138, 152

Stamać Ante 70, 119, 138, 147, 148, 152
Stanićar Dragutin 48
Stefanović Ana 137, 152
Stefanović Ljubomir 54
Steiner George 137, 152
Stendhal 43, 134
Stipičević Ennio 152
Stockhausen Karlheinz 31, 121, 122, 123, 138
Stojanović Jugana 109, 137, 152
Stojević Milorad 39
Stokłosa Jacek M. 139
Stopczyk Stanisław 152
Stošić Josip 39, 44, 50
Strawiński Igor 121
Sugiera Małgorzata 73, 147
Supićić Ivan 135, 152
Szekspir William 30
Szlagowska Anna 76, 77, 154
Szramek Aleksandra 23, 152
Szturc Włodzimierz 64, 152
Szuba Andrzej 140, 147
Szulc Tadeusz 17, 18, 22, 152
Szwajgier Krzysztof 143, 144
Szymańska Anna 136

Š

Šafrenka-Kavić Luje 38
Šenoa August 37, 38
Šicel Miroslav 49, 71, 152
Šimić Antun Branko 70
Šipuš Berislav 9, 132, 133, 144
Škrinjarić Sunčana 47, 54, 73, 74, 152
Špoljarić Marijana 140, 152
Šrepeł Milivoj 38
Šulek Stjepan 38

Ś

Śpiewak Jan 146

T

Tadijanović Dragutin 38
Tanalska Anna 79
Tarnopolski Andrzej 75, 153
Taylor Charles 152
Tenžera Veselko 69
Terentjew (Terentjev) Igor 74
Tomaszewski Mieczysław 21, 138, 144, 150, 152

Tran Van Khe 78, 136, 153
Trznadel Jacek 135, 149
Turowski Andrzej 77, 135, 152
Tuwim Julian 74, 77, 80, 134

U

Ugrešić Dubravka 74, 135, 145, 148, 150, 152, 153
Ujević Josip Dominkov 152
Ujević Augustin Tin 8, 9, 38, 50, 61, 62, 63, 72, 76, 77, 134, 150, 152, 161, 162, 163
Urbański Piotr 153
Užarević Josip 109

V

Valent Milko 39, 54
Varèse Edgar 122
Verlaine Paul 93
Villon François 93
Višić Marko 33, 153
Vivaldi Antonio 121
Vladović Borben 39, 40, 41, 44
Vojnović Ivo 38
Vraz Stanko 37
Vrga Boris 79, 153
Vučković Radovan 153
Vukotinović Ljudevit 37
Vuković Tvrtko 153
Vuletić Branko 68, 69, 79, 153

W

Waczków Józef 140
Wagner Ryszard 27, 43, 92, 93, 94, 104, 105
Waldorff Jerzy 153
Watteau Jean Antoine 22
Weiss Tomasz 20, 153
Welsch Wolfgang 57, 74, 75, 153
Wesling Donald 72, 78, 153
Whiting John 121
Wieczorkiewicz Anna 75, 153
Wiegandt Ewa 10, 16, 20, 153
Wierzbicki Jan 77, 78, 144, 149, 153
Wilhelm Richard 32, 92, 94
Wilkożewska Krystyna 75, 125, 139, 153
Witte Georg 153
Wolicki Krzysztof 33, 44, 74, 151
Wordsworth William 67, 79
Woźniak-Krakowian Agata 75, 153
Wyspiański Stanisław 22

X

Xenakis Yannis 65, 78

Xuan Kuang (Xun Quing) 107, 136, 153

Z

Zabża Janusz 153

Zagoričnik Franci 153

Zajc Ivan 37

Zečković Lela 39

Zeidler-Janiszewska Anna 74, 153

Zemanek Adina 73, 78, 136, 146, 150, 153

Zgorzelski Czesław 10, 20, 21, 22, 153

Ziegler Rosemarie 76, 153

Zieliński Bogusław 43, 136, 148, 151

Zoranić Petar 37, 38

Ž

Žuk Anna 153

Ž

Žagar Anka 39, 54

Žmegač Viktor 10, 153

Županović Lovro 10, 42, 43, 62, 77, 78,
153

Anna Ruttar

The Poetry of Josip Sever in the Perspective of Musicality

Summary

The goal of *The Poetry of Josip Sever in the Perspective of Musicality* was to analyze and give a description of the musicality phenomenon in the works of Josip Sever, a contemporary Croatian cult poet. The assumption of a musical perspective to review Sever's poetry can be explained chiefly by the creator's interest in letters, sound, and music, exemplified among others by his declared motto: *zvuk diktira smisao* (sound dictates sense), as well as his affinity for performance art and public speaking. The musicality in Sever's poetry has not been well researched thus far; its studies focused on its phonic dimension. The interpretation of Josip Sever's poetic texts in this work emphasizes the range and function of the musicality phenomenon and presents the scope of possibilities of its execution not only on the phonic plane, but also thematic, structural, and aesthetic and cultural ones. The musicality issue has been analyzed from different perspectives: avant-garde culture, postmodern de-realization of avant-garde ideas, the so-called "civilizational nomadism project", the references to the poetic tradition of Augustin Tin Ujević, and the culture of the Far East.

Anna Ruttar

La poésie de Josip Sever dans la perspective de la musicalité

Résumé

L'objectif de la thèse intitulée *La poésie de Josip Sever dans la perspective de la musicalité* était d'analyser et de décrire le phénomène de la musicalité dans l'œuvre de Josip Sever, poète culte croate de l'époque contemporaine. Pour interpréter la poésie de Sever, nous avons adopté une perspective musicale, ce qui a été motivé avant tout par le fait que l'auteur en question s'intéresse à la lettre, au son et à la musique ; aussi entre autres par sa devise déclarée : *zvuk diktira smisao* (le son impose le sens), mais également par l'intérêt qu'il porte à l'art performance et aux présentations publiques. La musicalité dans la poésie de Sever est une question qui, jusqu'à présent, a été examinée à un faible degré. Le plus souvent, on se concentrait sur sa dimension phonique. Dans la présente thèse, l'interprétation des textes poétiques de Josip Sever met en valeur l'étendue et la fonction du phénomène de la musicalité et présente un éventail de possibilités que ce phénomène peut réaliser non seulement sur le champ phonique, mais aussi thématique, constructif et esthético-culturel. La question de musicalité a été analysée sous l'angle de la culture d'avant-garde, de la déréalisation postmoderne des principes d'avant-garde, du soi-disant projet de nomadisme civilisationnel et, enfin, sous l'angle des références à la tradition poétique d'Augustin Tin Ujević et à la culture de l'Extrême-Orient.

Anna Ruttar

Poezija Josipa Severa u perspektivi muzičnosti

Sažetak

Glavni je cilj rada pod naslovom *Poezija Josipa Severa u perspektivi muzičnosti* deskripcija fenomena muzičnosti u djelu Josipa Severa, suvremenog kulturnog hrvatskog pjesnika. Izbor namjenjene perspektive (u skladu s poetskom devizom *zvuk diktira smisao*) određuje pjesnikov stav prema slovu, zvuku, glazbi, njegovu zaljubljenost u performansu te sklonost izlascima pred publiku. Do sada problem muzičnosti u Severovu pjesništvu bio je istražen samo djelomično. U brojnim se radovima komentiralo prije svega fonijski aspekt Severove poezije. No, to je samo jedan od nivoa muzičnosti koji možemo kod Severa uočiti.

Interpretacije pjesama Josipa Severa u ovoj knjizi predstavljaju domet i funkciju pojave muzičnosti te prikazuju lepezu mogućnosti njezinih realizacija na fonijskom, tematskom, konstrukcijskom i estetsko-kulturnom tlu. Obzirom na to što Severovo stvaralaštvo determinira sudar dviju paradigmi: modernističke i postmodernističke (ta je paradigma dominirajuća), fenomen je glazbenosti gledan u kontekstu kulture avangarde, postmodernističkih eksperimenata, tzv. civilizacijskog nomadizma, poetske tradicije Tina Ujevića i kulture Dalekog Istoka.

Anna Ruttar

Poezja Josipa Severa w perspektywie muzyczności

Więcej o książce

CENA 40 ZŁ
(+ VAT)

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-421-9

[Kup książkę](#)